

2/2019

NEJVYŠŠÍ SOUD

ODDĚLENÍ ANALYTIKY
A SROVNÁVACÍHO PRÁVA

BULLETIN

Pravidelný přehled právních novinek se zaměřením na rozhodovací praxi Soudního dvora Evropské unie, Evropského soudu pro lidská práva a zahraničních nejvyšších soudů.

ODDĚLENÍ

Oddělení analytiky a srovnávacího práva Nejvyššího soudu poskytuje odbornou poradenskou činnost pro soudce Nejvyššího soudu, jakož i pro soudce soudů nižších stupňů, v oblasti evropského práva.

SLOŽENÍ

Petr Barták
petr.bartak@nsoud.cz, +420 541 539 523

Jan Bena
jan.bena@nsoud.cz, +420 541 593 161

Lukáš Boháček
lukas.bohacek@nsoud.cz, +420 541 593 137

Katalin Deák
katalin.deak@nsoud.cz, +420 541 593 480

Ladislav Kováč
ladislav.kovac@nsoud.cz, +420 541 593 519

Livia Plavcová
livia.plavcova@nsoud.cz, +420 541 593 271

Jan Strya
jan.strya@nsoud.cz, +420 541 593 585

KONTAKT

 Oddělení analytiky a srovnávacího práva
Nejvyšší soud

 Burešova 20
657 37 Brno

 +420 541 593 480

 international@nsoud.cz

 www.nsoud.cz

SOCIAL

BULLETIN

**POSTAVENÍ SMLUVNÍCH STRAN PŘI ÚVĚRU POSKYTNUTÉM
ZAMĚSTNAVATELEM ZAMĚSTNANCI V KONTEXTU
OCHRANY SPOTŘEBITELE**
FRANCOUZSKÝ KASAČNÍ SOUD (STR. 4)

**OCHRANA SOUKROMÍ OSOB PŘED NENÁVISTNÝMI
KOMENTÁŘI V ONLINE PROSTORU**
HØINESS (STR. 10)

**EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA KONSTATOVAL, ŽE ÁZERBÁJ-
JDŽÁN NESPLNIL POVINNOST ŘÍDIT SE KONEČNÝM
ROZSUDKEM VE VĚCI POLITICKÉHO AKTIVISTY ILGARA
MAMMADOVA**
MAMMADOV (STR. 11)

**ROZSAH TERMÍNU „PROVOZ VOZIDEL“ V KONTEXTU
ODPOVĚDNOSTI ZA ŠKODU ZPŮSOBENOU POŽÁREM
STOJÍCÍHO VOZIDLA**
LÍNEA DIRECTA ASEGURADORA SA (STR. 14)

**SLUČITELNOST POLSKÝCH PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ TÝKAJÍCÍCH
SE SNÍŽENÍ VĚKOVÉ HRANICE PRO ODCHOD
SOUDCŮ NEJVYŠŠÍHO SOUDU DO DŮCHODU
S UNIJNÍM PRÁVEM**
KOMISE PROTI POLSKU (STR. 17)

ÚVODNÍK

Vážení čtenáři,

redakce Bulletinu oddělení analytiky a srovnávacího práva si pro Vás opět připravila čerstvé novinky a zajímavá rozhodnutí evropských soudů.

Z judikatury nejvyšších soudů členských států Evropské unie jsme se zaměřili na rozsudek francouzského Kasačního soudu v otázce posouzení smlouvy o úvěru uzavřené mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem, která obsahovala jeho automatické zesplatnění v případě skončení pracovního poměru, v kontextu vnitrostátní spotřebitelské legislativy. Dále stojí za zmínku rozhodnutí Nejvyššího soudu Spojeného království, který se ve svém rozsudku zabýval problematikou mezinárodní příslušnosti při posouzení žaloby na náhradu škody způsobené dceřinou společností, která byla uplatněna vůči dceřiné společnosti (se sídlem mimo EU) a současně vůči společnosti mateřské (se sídlem v EU).

V sekci věnované rozhodovací praxi Evropského soudu pro lidská práva jsme se zaměřili mimo jiné na otázku jmenování soudců, jestliže k jejich jmenování došlo v rozporu s postupem stanoveným zákonem. Lze takového soudce považovat za zákonného? Ve svém dalším rozhodnutí se štrasburský soud zabýval souladem britské protiteroristické legislativy, jež umožňovala na letišti, v přístavu či mezinárodní železniční stanici vyslýchat cestujícího bez formálního zadržení a přístupu k právníkovi, s Úmluvou. Další námi vybrané rozhodnutí se zaměřilo na otázky spojené s respektováním soukromého a rodinného života v kontextu příspěvků na internetovém fóru. Poslední anotované rozhodnutí se týká prvního rozhodnutého řízení o nesplnění povinnosti smluvním státem podle čl. 46 odst. 4 Úmluvy. Ázerbájdžán dle Soudu své povinnosti vyplývající mu z rozhodnutí nesplnil.

Pokud se jedná o rozhodovací praxi Soudního dvora EU, tak jsme pozornost věnovali např. rozhodnutí ve věci výkladu pojmu „individuální pracovní smlouvy“ ve smyslu Luganské úmluvy. Za pozornost jistě stojí i další věc, v níž se zabýval pojmem „škoda způsobená provozem vozidla“, jestliže ke škodné události došlo vzplanutím auta v soukromé garáži. Kromě toho Soudní dvůr řešil, jaký orgán lze považovat za justiční orgán ve smyslu rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu, resp. jeho požadované vlastnosti zejména s ohledem na jeho nezávislost, aby mohl být považován za oprávněný vystavující orgán. Zajímavou věcí pak byl rovněž spor mezi Komisí a Polskem ohledně polské legislativy, jež měla za následek změnu věkové hranice odchodu soudců Nejvyššího soudu do důchodu. V neposlední řadě jsme vybrali rozhodnutí, ve kterém Soudní dvůr řešil, zda lze za pobočku dopravní společnosti považovat i takovou pobočku, která se na právním vztahu nepodílela a současně zda lze za konkludentní volbu mezinárodní příslušnosti považovat absenci písemného vyjádření ze strany žalované k této otázce.

Příjemné čtení přeje redakce Bulletinu

OBSAH

JUDIKATURA EVROPSKÝCH NEJVYŠŠÍCH SOUDŮ

Francie: <i>Postavení smluvních stran při úvěru poskytnutém zaměstnavatelem zaměstnanci v kontextu ochrany spotřebitele</i>	... 4
Spojené království: <i>Mezinárodní příslušnost dle nařízení Brusel I bis ve věci žaloby na anglickou mateřskou společnost pro škodu způsobenou její dceřinou společností se sídlem mimo EU</i>	... 5

JUDIKATURA EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA

Guðmundur Andri Ástráðsson: <i>Nezávislý a nestranný soud zřízený zákonem ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy</i>	... 7
Beghal: <i>Pravomoc zastavit, prohledat a vyslýchat pasažéra ve Spojeném království v roce 2011 postrádala dostatečné právní záruky</i>	... 8
Høiness: <i>Ochrana soukromí osob před nenávisťnými komentáři v online prostoru</i>	... 10
Mammadov: <i>Evropský soud pro lidská práva konstatoval, že Ázerbájdžán nesplnil povinnost řídit se konečným rozsudkem ve věci politického aktivisty Ilgara Mammadova</i>	... 11

JUDIKATURA SOUDNÍHO DVORA EVROPSKÉ UNIE

Peter Bosworth, Colin Hurley: <i>Výklad čl. 18 až 21 Luganské úmluvy v případě vrcholných manažerů společnosti, kteří s ní uzavřeli smlouvu označovanou jako pracovní</i>	... 13
Línea Directa Aseguradora SA: <i>Rozsah termínu „provoz vozidel“ v kontextu odpovědnosti za škodu způsobenou požárem stojícího vozidla</i>	... 14
OG a PPU PI, PF: <i>Nezávislost státních zastupitelství v Německu a Litvě potřebná k vydání evropského zatýkacího rozkazu</i>	... 15
Komise proti Polsku: <i>Slučitelnost polských právních předpisů týkajících se snížení věkové hranice pro odchod soudců Nejvyššího soudu do důchodu s unijním právem</i>	... 17
Ryanair DAC: <i>Mezinárodní příslušnost soudů ve státě, kde se nachází pobočka letecké společnosti, jež se neúčastnila na předmětném právním vztahu, a konkludentní volba mezinárodní příslušnosti</i>	... 18

MONITORING LITERATURY	... 20
-----------------------	--------

JUDIKATURA NEJVYŠŠÍCH SOUDŮ

Francie: Kasační soud

Rozsudek č. 526 ze dne 5. června 2019 (16-12.519)

Postavení smluvních stran při úvěru poskytnutém zaměstnavatelem zaměstnanci v kontextu ochrany spotřebitele

Úplné znění rozsudku

Kasační soud Francie se dne 5. června 2019 ve věci č. 526 (16-12.519) zabýval otázkou, zda na smlouvu o úvěru uzavřenou mezi zaměstnavatelem na straně jedné a zaměstnancem a jeho manželkou na straně druhé lze aplikovat ustanovení francouzského spotřebitelského zákona. Rozhodnul, že ujednání o automatickém ukončení smlouvy o úvěru z důvodu, který nevycházel ze smlouvy, tj. měl vnější povahu, a který se vztahoval na plnění jiné samostatné smlouvy, vytváří značnou nerovnováhu mezi právy a povinnostmi stran smlouvy. Toto ujednání totiž znevýhodňuje spotřebitele, který je tak vystaven náhlému zhoršení podmínek splácení a podstatné změně finanční výhodnosti smlouvy o úvěru.

Dne 3. dubna 1995 poskytla společnost EDF panu Pouvinovi, svému zaměstnanci, a jeho manželce úvěr v rámci mechanismu podpory koupě nemovitosti určené k bydlení. Úvěr byl splatný ve 240 měsíčních splátkách rozdělených na dvě desetiletá období. Podle čl. 7 smlouvy o úvěru měla smlouva skončit a automaticky se zesplatnit, pokud příjemce úvěru přestane být z jakéhokoli důvodu zaměstnancem společnosti EDF. Toto ujednání mělo v případě ukončení pracovního poměru za následek, že půjčené peněžní prostředky se stanou okamžitě splatnými, přestože příjemci úvěru plnili všechny své ostatní smluvní povinnosti. Pan Pouvin podal dne 1. ledna 2002 ve společnosti EDF výpověď a se svou chotí přestal úvěr splácet.

Dle společnosti EDF byla smlouva automaticky zesplatněna a skončena a dne 5. dubna 2012 podala společnost na příjemce úvěru žalobu. Okresní soud v Saint-Pierre ve svém rozsudku rozhodl, že ujednání o automatickém zesplatnění a skončení dotčené smlouvy o úvěru v případě ukončení pracovního poměru zaměstnance EDF je zneužívající. Žalobu společnosti EDF tak zamítnul. Uvedený soud současně rozhodl, že tato smlouva měla být správně ukončena z důvodu porušení povinnosti splácet úvěr. Odvolací soud v Saint-Denis ovšem tento rozsudek zrušil a rozhodl, že k zániku dotčené smlouvy došlo dne 1. ledna

2002. Tento soud měl za to, že článek L. 132-1 spotřebitelského zákona nelze v projednávané věci použít, protože společnost EDF uzavřela smlouvu o úvěru v postavení zaměstnavatele a nelze ji z toho důvodu považovat za „prodávajícího nebo poskytovatele“ ve smyslu tohoto článku. Příjemci úvěru podali proti uvedenému rozsudku kasační opravný prostředek, přičemž tvrdili, že jednali v postavení spotřebitelů, a odvolávali se na judikaturu Kasačního soudu, podle níž má smluvní ujednání, které stanoví zrušení úvěru z důvodu vnější příčiny, která nesouvisí se smlouvou, zneužívající povahu.

Kasační soud považoval za nezbytné pro rozhodnutí tohoto případu požádat Soudní dvůr Evropské unie o výklad čl. 2 směrnice 93/13/EHS o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách[1], a to konkrétně pojmů „spotřebitel“ a „prodávající nebo poskytovatel“. Soudní dvůr konstatoval, že skutečnost, že fyzická osoba uzavře jinou než pracovní smlouvu se svým zaměstnavatelem, nebrání sama o sobě tomu, aby byla tato osoba považována za „spotřebitele“ ve smyslu čl. 2 písm. b) směrnice 93/13. Soudní dvůr dodal, že i když hlavní činnost takového zaměstnavatele, jako je EDF, nespočívá v poskytování finančních nástrojů, nýbrž v dodávkách energie, má tento zaměstnavatel k dispozici informace a odborné znalosti, lidské a hmotné zdroje, které fyzická osoba, jakožto druhá strana smlouvy, nemůže mít. Soudní dvůr na závěr dodal, že pojem „prodávající nebo poskytovatel“ ve smyslu čl. 2 písm. c) této směrnice má objektivní povahu a nezávisí na tom, zda se prodávající nebo poskytovatel rozhodne jednat v rámci své hlavní činnosti, nebo činnosti doplňkové a vedlejší. Proto uzavřel, že společnost EDF musí být považována za „prodávajícího nebo poskytovatele“ ve smyslu tohoto ustanovení, pokud uzavře takovou smlouvu o úvěru v rámci své obchodní nebo výrobní činnosti nebo svého povolání, ačkoli poskytování úvěrů nepředstavuje její hlavní činnost.

Kasační soud v návaznosti na tento rozsudek rozhodoval v souladu s jeho závěry o aplikaci článku L. 132-1 spotřebitelského zákona, kterým byla do francouzského práva provedena právě směrnice 93/13. První pododstavec tohoto článku stanovil, že ve smlouvách uzavřených mezi prodávajícími nebo poskytovateli a osobami, které nejsou prodávajícími ani poskytovateli nebo spotřebiteli, jsou zneužívající ta smluvní ujednání, která mají za cíl nebo za následek významnou nerovnováhu mezi právy a povinnostmi smluvních stran v neprospěch spotřebitele nebo osoby, která není prodávajícím ani poskytovatelem. Uvedl k tomu, že ujednání o automatickém ukončení smlouvy o úvěru, z důvodu, který nevycházel ze smlouvy, tj. měl vnější povahu, a které se vztahovalo na plnění jiné

samostatné smlouvy, vytváří značnou nerovnováhu mezi právy a povinnostmi stran smlouvy. Toto ujednání pak znevýhodňuje spotřebitele, který je vystaven náhlému zhoršení podmínek splácení a podstatné změně finanční výhodnosti smlouvy o úvěru. Z uvedených důvodů Soud konstatoval, že odvolací soud nesprávně posoudil daný případ, a proto zrušil uvedené rozhodnutí a vrátil mu věc k novému rozhodnutí.

Ladislav Kováč

[1] Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách.

Plough Page Write Farm Home Paddy Field Paste, autor neuveden, CC0

Spojené království: Nejvyšší soud

Rozsudek ze dne 10. 4. 2019, sp. zn. [2019] UKSC 20

Mezinárodní příslušnost dle nařízení Brusel I bis ve věci žaloby na anglickou mateřskou společnost pro škodu způsobenou její dceřinou společností se sídlem mimo EU

Úplné znění rozsudku
Tisková zpráva

Nejvyšší soud Spojeného království se v předkládaném rozsudku zabýval otázkou, zda mají anglické soudy mezinárodní pravomoc (dále v souladu s terminologií nařízení jen „mezinárodní příslušnost“) ve smyslu nařízení Brusel I bis pro posouzení žaloby na náhradu škody způsobené dceřinou společností, jež nemá sídlo v EU, v situaci, kdy je společně s ní žalována její mateřská společnost, jež sídlo v EU má, a zda by založení příslušnosti anglických soudů v takovém případě bylo zneužitím práva EU. Dospěl k závěru, že anglické soudy jsou v projednávaném případě mezinárodně příslušné. V situaci, kdy je společně s „odpovědnou“ osobou žalována její mateřská společnost za účelem založení mezinárodní příslušnosti státu sídla této mateřské společnosti, se podle Nejvyššího soudu o zneužití práva nejedná.

Žalobci, přibližně 1 826 nemajetných farmářů žijících v Zambii, jsou závislí na přístupu k místnímu zdroji vody, který využívají k pití i k zavlažování zemědělských plodin. Případ se týká tvrzeného vypouštění toxických emisí z přílehlého měděného dolu do tohoto vodního zdroje, což dle žalobců od roku 2005 vedlo a stále vede ke vzniku újm na jejich zdraví a zemědělských plodinách. Důl je vlastněn společností KCM se sídlem v Zambii, v níž má sice minoritní majetkovou účast vláda Zambie, rozhodující

vliv a kontrolu nad ní však vykonává její mateřská společnost Vedanta se sídlem v Londýně, Spojené království.

Žalobci v roce 2015 podali proti společnostem KCM a Vedanta v Anglii žalobu na náhradu škody způsobené jim nedbalostním deliktem (*tort of negligence*) a porušením zákonné povinnosti. Nárok je vůči společnosti KCM založen na jejím postavení jakožto provozovatele dolu, proti společnosti Vedanta pak z důvodu vysoké míry kontroly a vlivu na těžební operace a dodržování příslušných standardů ochrany zdraví, životního prostředí a bezpečnosti. Mezinárodní příslušnost anglických soudů vůči žalované Vedanta přitom žalobci zakládají na čl. 4 odst. 1 nařízení Brusel I bis, žalovaná KCM je dle nich potom tzv. „nezbytnou stranou pro řízení“ v souladu s vnitrostátním procesním předpisem.

Žalované v řízení namítly nedostatek mezinárodní příslušnosti anglických soudů. Vystaly přitom 4 otázky: (1) zda je založení mezinárodní příslušnosti na základě čl. 4 nařízení Brusel I bis ve vztahu k žalované Vedanta, jež v řízení působí tak, že činí z žalované KCM „nezbytnou stranu pro řízení“, a zakládá tak rovněž vůči ní příslušnost anglických soudů, zneužitím práva EU, (2) zda je žaloba proti společnosti Vedanta projednatelná v soudním řízení, (3) zda je Anglie vhodným místem pro projednání vě-

ci, (4) pokud by byla Zambie vhodným místem pro projednání věci, zda existuje reálné riziko, že žalobci nebudou mít v Zambii přístup ke spravedlnosti. Nižší anglické soudy všechny tyto otázky rozhodly ve prospěch mezinárodní příslušnosti anglických soudů.

Nejvyšší soud nejprve připomněl, že čl. 4 odst. 1 nařízení Brusel I bis umožňuje žalobci (nehlédě na jeho bydliště) podat v Anglii žalobu proti žalovanému, který zde má své bydliště, a to bez ohledu na jakékoliv další faktory vztahující se k jiným jurisdikcím. Jakákoliv výjimka z tohoto základního pravidla přitom musí být vykládána restriktivně. Stejně tak je i velice restriktivní pohled Soudního dvora na zneužití práva ve vztahu k čl. 8 odst. 1 nařízení, jež zakládá alternativní příslušnost pro vzájemně související věci. Toto ustanovení, ačkoliv je oproti anglické doktríně *forum conveniens* mnohem mechaničtější, totiž představuje výjimku ze základního pravidla umožňující vyhnout se riziku vydání vzájemně neslučitelných rozsudků. Podle Soudního dvora je přitom v kontextu možného zneužití uvedeného ustanovení nutné zkoumat, zda bylo jediným účelem podání společné žaloby a využití tohoto ustanovení založení mezinárodní příslušnosti jiného státu, než je stát bydliště žalované, jež byla takto společně žalována.

Judikatura Soudního dvora navíc naznačuje, že jsou situace zneužití práva EU limitovány pouze na případy, kdy je právo EU uplatňováno takovým způsobem, že je jedno ustanovení zastřeno aplikováno namísto jiného. V projednávaném případě je však dle Nejvyššího soudu situace zcela odlišná. Námitka nedostatku mezinárodní příslušnosti totiž spočívá v tom, že je v projednávané věci čl. 4 nařízení Brusel I bis použit jako prostředek k obcházení nebo zneužití anglického vnitrostátního právního režimu pro určení mezinárodní příslušnosti anglických soudů vůči osobám, které nemají bydliště v žádném členském státě, a to konkrétně doktríny *forum conveniens* a institutu „nezbytné strany pro řízení“.

Posuzovanou otázkou tak není pouze zneužití práva EU, nýbrž i samotný institut „nezbytné strany pro řízení“ a právě doktrína *forum conveniens*. V minulosti přijaly anglické soudy dvojí přístup k řešení situace, kdy je některá osoba („tuzemský žalovaný“) žalována pouze proto, aby byla založena mezinárodní příslušnost anglických soudů i vůči jiné osobě („zahraniční žalovaný“) jakožto „nezbytné straně pro řízení“, ačkoliv se jinak vhodné soudiště nachází ve státě bydliště zahraničního žalovaného. V obou případech mohl soud na základě doktríny *forum conveniens* buď zastavit řízení proti zahraničnímu žalovanému, či jej vůči tuzemskému žalovanému přerušit s odůvodněním, že pro provedení řízení existuje vhodnější soudiště v jiném státě. Tak bylo zajištěno, že nebude probíhat více paralelních řízení a nedojde k vydání vzájemně neslučitelných rozhodnutí.

Z rozsudku Soudního dvora ve věci *Owusu v Jackson* (C-281/02) nicméně vyplývá, že argumenty založené na doktríně *forum conveniens* nemohou odůvodnit odchylku od základního pravidla příslušnosti obsaženého v článku 4 odst. 1 nařízení. Důsledkem může být, že ačkoliv má soud

za to, že bez ohledu na svůj úspěch v řízení proti zahraničnímu žalovanému budou žalobci pokračovat v řízení proti tuzemskému žalovanému, je pro něj riziko vydání vzájemně neslučitelných rozhodnutí překážkou pro určení jiného státu jakožto vhodného soudiště. To by mohlo dle dovolatelů vést až k tomu, že soudní spory týkající se škod na životním prostředí, způsobených na celém světě v důsledku činnosti zámořských dceřiných společností, budou rozhodovány v Anglii, kde mají sídla jejich mateřské společnosti.

Nejvyšší soud nicméně uvedl, že odůvodnit zneužití práva EU na základě argumentů uvedených dovolateli by znamenalo odchýlit se od základního pravidla obsaženého v čl. 4 nařízení, což je právě tím, co Soudní dvůr odmítl. Podle Nejvyššího soudu tak řešení sporné situace spočívá v přizpůsobení doktríny *forum conveniens* ve směru zmírnění nutnosti vyhnout se za každou cenu riziku vydání vzájemně rozporných rozhodnutí, jež dosud znemožňovala určení jakéhokoliv jiného státu jakožto vhodného soudiště. Je tak například možné, aby se tuzemský žalovaný podřídil jurisdikci státu bydliště zahraničního žalovaného, pokud by tato jurisdikce byla stejně vhodná jako Anglie a nehrozilo zde riziko vydání vzájemně neslučitelných rozhodnutí. Nejvyšší soud proto dospěl k závěru, že v řízení nedošlo ke zneužití práva EU, neboť žalobci byli oprávněni ve vztahu k žalované Vedanta založit příslušnost anglických soudů na základě čl. 4 nařízení Brusel I bis.

Pokud jde o další posuzované otázky, Nejvyšší soud dospěl k závěru, že společnost Vedanta jakožto mateřská společnost mohla mít v dané věci povinnost náležitě péče (*duty of care*), a žaloba vůči ní je proto jako taková projednatelná v řízení před soudem. V souladu s přizpůsobenou doktrínou *forum conveniens* může navíc dle Nejvyššího soudu být Zambie vhodným soudištěm. Riziko vydání vzájemně neslučitelných rozhodnutí se totiž týká zejména žalobců, kteří se mu mohou vyhnout podáním žaloby na obě žalované v Zambii, příp. na společnost Vedanta v Anglii. Nicméně i pokud by nižší soud dospěl k závěru, že je cizí jurisdikce vhodným soudištěm, lze přesto provést řízení v Anglii tehdy, když z přesvědčivých důkazů vyplývá závěr o existujícím riziku, že v daném státě nebude stranám zajištěn přístup ke spravedlnosti. Takové existující problémy s náležitým přístupem ke spravedlnosti v Zambii byly v projednávaném případě zjištěny nižším anglickým soudem. V tomto kontextu nicméně Nejvyšší soud pochybení nižšího soudu neshledal, neboť by v Zambii nebyla k dispozici dostatečná právní pomoc, žalobci jsou nemajetní a neexistuje tam institut osvobození od soudních poplatků. V Zambii se navíc nenachází dostatečně zkušené a personálně vybavené advokátní kanceláře, které by takto hromadný a komplexní spor, jako je ten v projednávaném řízení, byly schopny úspěšně uplatnit.

Z těchto důvodů Nejvyšší soud Spojeného království dovolání žalovaných zamítl. Řízení proti oběma společnostem proto může proběhnout před anglickými soudy, které jsou k projednání věci mezinárodně příslušné.

JUDIKATURA EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA

Regulation Bookcase Attorney Law Books Law firm, authorneuvden CC0

Rozsudek ze dne 12. 3. 2019 ve věci Guðmundur Andri Ástráðsson proti Islandu, č. 26374/18

Nezávislý a nestranný soud zřízený zákonem ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy

Úplné znění rozsudku

Tisková zpráva

Postup jmenování soudců nového Odvolacího soudu Islandu byl v rozporu s vnitrostátními předpisy, jakož i zásadami právního státu. Podle Soudu tak došlo k porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy, tedy práva na projednání věci soudem zřízeným zákonem.

Dne 1. ledna 2018 byl na Islandu zřízen nový Odvolací soud (*Landsréttur*). Posouzením kandidátů na místa prvních patnácti soudců byl pověřen Hodnotící výbor odborníků („Výbor“). Celkově se o pozice soudců na tomto soudě ucházelo 37 osob, včetně soudkyně A. E. V květnu 2017 předal předseda Výboru ministryni spravedlnosti hodnotící zprávu Výboru se seznamem patnácti ke jmenování navržených kandidátů, kteří byli považováni za nej kvalifikovanější. Soudkyně A. E. se umístila na 18. místě, a z toho důvodu nebyla Výborem do funkce doporučena. Ministryně předložila dopisem z května 2017 návrh patnácti kandidátů na jmenování do funkce soudce Odvolacího soudu. Návrh však obsahoval pouze jedenáct osob doporučených Výborem. Ministryně navrhla ke jmenování další čtyři kandidáty, včetně A. E., kterou Výbor ve svém seznamu umístil na nižší než patnácté místo. Návrh byl schválen parlamentem v červnu 2017, načež prezident Islandu podepsal jmenovací dekrety kandidátů.

V témže měsíci dva kandidáti ze seznamu Výboru, kteří sice byli Výborem doporučeni, ale ministryní vyřazeni z konečného seznamu kandidátů, zahájili soudní řízení u okresního soudu, přičemž zpochybnili zákonnost postupu při jmenování. Nejvyšší soud konečnými rozsudky z prosince 2017 zamítl oba návrhy na náhradu majetkové újmy. Kandidátům však byla přiznána náhrada za nemajetkovou újmu. Podle Nejvyššího soudu porušila ministryně vnitrostátní právní normy tím, že nepředložila parlamentu návrh, jenž by byl dostatečně odůvodněn a osvědčil, jaké nezbytné aspekty byly brány v potaz v rámci posouzení kompetencí kandidátů, které navrhla. Podle vnitrostátního

soudu lze rovněž postup parlamentu považovat za chybný, neboť schválil pozměněný seznam *en bloc*, bez hlasování o každém kandidátovi zvlášť tak, jak to vyžaduje zákon.

Stěžovatel, Guðmundur Andri Ástráðsson, je státním příslušníkem Islandu. V březnu 2017 byl odsouzen za řízení bez řidičského oprávnění a pod vlivem narkotik. Proti rozsudku podal opravný prostředek k Nejvyššímu soudu. Jelikož případ nebyl slyšen před koncem roku 2017, byl v souladu s vnitrostátním právem přidělen Odvolacímu soudu. Ten v lednu 2018 vyznamenal stěžovatele o složení senátu v jeho případě. Jedním ze soudců byla soudkyně A. E., která nepatřila mezi 15 soudců vybraných Výborem. Stěžovatel posléze žádal o to, aby byla dotčená soudkyně vyloučena z projednávání ve věci z důvodu nesrovnalostí v rámci řízení o jmenování soudců Odvolacího soudu. Tento návrh byl zamítnut. Stěžovatel byl Odvolacím soudem odsouzen, Nejvyšší soud jeho rozhodnutí následně potvrdil. Podle zjištění Nejvyššího soudu nicméně došlo k porušení platných pravidel pro jmenování soudců Odvolacího soudu.

Stěžovatel před Soudem namítal zejména porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy, tedy práva na projednání věci soudem zřízeným zákonem. Soud upozornil, že Nejvyšší soud Islandu ve svých rozhodnutích zjistil, že jak ministryně spravedlnosti, tak parlament porušili vnitrostátní normy pro jmenování soudců Odvolacího soudu. Soud nemá důvod zpochybnit závěry Nejvyššího soudu, dále proto musí přezkoumat, zda porušení platných norem vnitrostátního práva zakládá porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Upozornil, že i když vnitrostátní soud shledal porušení vnitrostátních norem, nezabýval se tím, zda porušení představuje „zjevné porušení vnitrostátního práva“ tak, jak to plyne ze smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

Podle Soudu již pouhá skutečnost, že soudce, jenž nenabyl své postavení v souladu se zákonem ve smyslu čl. 6 odst. 1, rozhodl o trestním obvinění, by stačila pro shledá-

ní porušení tohoto ustanovení Úmluvy. Soud rovněž vzal na vědomí zjištění Nejvyššího soudu o tom, že ministryně navrhla svůj vlastní seznam bez nezávislého přezkumu předpokladů čtyř dotčených kandidátů a bez dalšího shromažďování důkazů nebo jiných materiálů, jež by mohly podpořit její závěry. Došlo tedy k porušení vnitrostátního procesního práva. Takovéto porušení spočívající ve jmenování čtyř soudců bylo zásadní a představovalo nedílnou součást celého procesu výběru a jmenování soudců Odvolacího soudu.

Soud připomněl další zjištění Nejvyššího soudu, podle nichž jednala ministryně v úplné lhostejnosti k zájmu na dobré pověsti dvou ze čtyř kandidátů, kteří zahájili vnitrostátní řízení. Neposkytla dostatečné odůvodnění svého rozhodnutí, ačkoli v tomto ohledu měla k dispozici odbornou právní pomoc. Ministryně argumentovala předchozími zkušenostmi kandidátů ze soudní praxe, to však nebylo založeno na nezávislém posouzení nebo nově získaných informacích či jiné dokumentaci. Porušení vnitrostátního práva prokázala podle Soudu její zjevnou lhostejnost k vnitrostátním normám.

Samotný vnitrostátní právní rámec byl na Islandu nastaven tak, aby omezil diskreční pravomoc výkonné moci v procesu jmenování, a to tím, že požadoval, aby byli kandidáti posuzováni za tímto účelem zvlášť zřízeným Výborem. Nejvyšší soud vyložil příslušná ustanovení tak, že parlament měl hlasovat o každém kandidátovi zvlášť v samostatném hlasování. Tím, že tak neučinil, se i parlament odchýlil od platných pravidel pro jmenování, která jsou stanovena v právním řádu.

Pro hodnocení Soudu ohledně závažnosti procesního porušení není rozhodující, že vnitrostátní Nejvyšší soud shledal, že toto porušení nebylo závažné. Odůvodnění rozhodnutí Nejvyššího soudu se totiž nezabývalo tím, zda došlo k zjevnému porušení ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy, ale vedlo k posouzení toho, zda postup A. E. způsobil

nicotnost jejího rozhodnutí a též, zda došlo k porušení stěžovatelova práva na spravedlivý proces. Nejvyšší soud se proto nezabýval tím, zda celkový proces jmenování soudkyně A. E. zakládal zjevné porušení platných pravidel ze strany ministryně a parlamentu ve světle čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Při pohledu na případ v kontextu čl. 6 odst. 1 Soud poznamenal, že zákonný systém vyžadující aktivní účast parlamentu měl sloužit významnému veřejnému zájmu na zajištění soudní nezávislosti vůči výkonné moci. Cílem tohoto legislativního rámce bylo minimalizovat riziko stranických politických zájmů, jež nepřiměřeně ovlivňují postup hodnocení předpokladů každého kandidáta. Soud zdůraznil, že v demokratické společnosti je důležité zajistit dodržování vnitrostátního práva s ohledem na zásadu dělby moci. Konstatoval, že nedodržení vnitrostátního pravidla o odděleném hlasování o každém kandidátovi parlamentem rovněž představuje závažnou vadu v procesu jmenování soudců.

Soud dospěl k závěru, že postup, jímž byla A. E. jmenována soudkyní Odvolacího soudu, v dané době představoval zjevné porušení vnitrostátních právních norem, a to s přihlédnutím k porušení procesních pravidel vnitrostátního práva. Výkonná moc při volbě čtyř soudců nepřiměřeně vykonávala diskreční pravomoc v oblasti, ve které jí to zákonodárcem nebylo přiznáno. Taktéž parlament nedodržel zákonný režim, jenž byl nastolen za účelem zajištění odpovídající rovnováhy mezi výkonnou a zákonodárnou mocí v procesu jmenování. Ministryně spravedlnosti navíc jednala ve zjevném rozporu s vnitrostátními normami tím, že rozhodla, že čtyři z patnácti kandidátů nahradí další čtyři uchazeči, kteří byli Výborem posouzeni jako méně kvalifikovaní. Postup jmenování tedy porušil samotnou podstatu zásady, podle níž musí být soud ustanoven zákonem, což je jedním ze základních principů právního státu. V důsledku toho došlo k porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

Livia Plavcová

Airman and airplane at the airport or base, Josh Plueger, CC0

Rozsudek ze dne 28. 2. 2019 ve věci Beghal proti Spojenému království, č. 4755/16

Pravomoc zastavit, prohledat a vyslýchat pasažéra ve Spojeném království v roce 2011 postrádala dostatečné právní záruky

Úplné znění rozsudku

Tisková zpráva

Evropský soud pro lidská práva v předkládaném rozsudku dospěl k závěru, že protiteroristická legislativa přiznávající imigračním

úředníkům pravomoc zastavit, prohledat a vyslýchat pasažéry v přístavech, na letištích a mezinárodních železničních stanicích porušovala čl. 8 Úmluvy, jelikož dostatečně přesně nelyžovala pravomoci a neobsahovala dostatečné právní pojistky proti jejich případnému zneužití. To zejména s ohledem na to, že lidé mohli být vyslýchá-

ni po dobu až devíti hodin a byli nuceni odpovídat na otázky, aniž by byli formálně zadrženi nebo měli přístup k právní pomoci.

Stěžovatelka je občankou Francie žijící v Leicesteru (Spojené království). Dne 4. ledna 2011 přistála stěžovatelka na letišti ve Spojeném království poté, co se vracela z návštěvy svého manžela, který ve Francii vykonává trest odnětí svobody za spáchání trestných činů souvisejících s terorismem. Na základě protiteroristické legislativy (the Terrorism Act 2000), která umožňovala zastavit a vyslechnout člověka, byla stěžovatelka příslušnými orgány zastavena. Tato pravomoc mohla být vykonána bez ohledu na podezření související s otázkami terorismu. Stěžovatelce imigrační úředníci sdělili, že není zatčena ani podezřelá z terorismu, ale že ji potřebují vyslechnout, aby mohli posoudit, jestli může být „osobou zúčastněnou na páchání, přípravě nebo podněcování ke spáchání teroristického činu.“ Poté, co bylo stěžovatelce umožněno se pomodlit, byla prohledána, bylo ji povoleno promluvit si se svým právníkem po telefonu a byla odvedena do vyšetřovací místnosti, kde jí byly po dobu třiceti minut kladeny otázky. Stěžovatelka odmítala bez přítomnosti svého právníka na kladené otázky odpovídat. Po cca dvou hodinách jí bylo umožněno odejít.

Později byla obviněna z úmyslného nesplnění povinnosti podle části sedmé protiteroristické legislativy tím, že odmítala odpovídat na položené otázky. V prosinci 2011 byla uznána vinnou. Stěžovatelka neuspěla ani poté, co se s tvrzeným porušením svých práv obrátila na Nejvyšší soud Spojeného království. Ten totiž část sedmou dotčené legislativy přezkoumával až po novele této části zákona, kterou byly do zákona zavedeny určité právní pojistky proti zneužití pravomocí. Nově tak museli vyšetřující úředníci osobu zadržet, pokud ji chtěli vyslýchat déle než jednu hodinu, výslech mohl proběhnout až po příchodu právního zástupce a k propuštění muselo dojít nejpozději do šesti hodin. Nejvyšší soud tak neshledal porušení práv stěžovatelky. Stěžovatelka před Soudem namítala, že pravomoc úředníků porušovala její práva podle čl. 5 (právo na svobodu a osobní bezpečnost), čl. 6 (právo na spravedlivý proces) a čl. 8 (právo na respektování rodinného a soukromého života) Úmluvy.

Vláda Spojeného království uznala a Soud přijal, že došlo k zásahu do práv stěžovatelky, pokud se jedná o práva na respektování soukromého a rodinného života. Soud se tak zabýval posouzením toho, zda proces vyšetřování obsahoval dostatečné záruky na ochranu stěžovatelky proti svévolnému zásahu v momentě, kdy byla zastavena na letišti. Zejména když tyto byly trvale vykonávány na všech přístavech a hraničních kontrolních bodech, přičemž imigrační úředníci nemuseli prokázat, že mají odůvodněné podezření, že je vyšetřovaná osoba jakkoliv zapojena do terorismu. Soud se taktéž vyjádřil k odlišnosti mezi situací a postavením stěžovatelky a běžnou kontrolou na letištích, kterou musí podstoupit všichni pasažéři. Dle Soudu je v tomto případě zřejmé, že imigrační úředníci disponovali násobně širšími pravomocemi než ti při běžných kontrolách například na letištích, jejichž proběhnutí mohou cestující rozumně očekávat.

Soud však dodal, že absence nutnosti prokázat „odůvodněné podezření“ při prohlídce cestujícího sama o sobě není v rozporu s čl. 8 odst. 2 Úmluvy. Soud taktéž uvedl, že např. podle pravidelné zprávy od tzv. Independent Reviewer of Terrorism Legislation [1] pomohly informace obdržené podle části 7 protiteroristické legislativy k získání reálného obrazu hrozby terorismu, a měly tak reálnou hodnotu při ochraně bezpečnosti, a ve skutečnosti nebyly nikdy zneužity. Navíc bylo kvůli této proceduře zastavováno pouze nepatrné množství cestujících (pouze 0,03% cestujících skrze přístavy). Soud dodal, že i přesto, že legislativa konkrétně neupravovala, za jakých okolností mohou úředníci vykonávat své pravomoci, ti byli i tak za tímto účelem školeni.

Soud dále upozornil na širokou míru uvážení, která je dána smluvním státům v boji s mezinárodním terorismem při zajištění národní bezpečnosti a na důležitost kontroly mezinárodního pohybu teroristů. Přitom zdůraznil klíčovou roli přístavišť a jiných míst hraničních kontrol v tomto boji. Nicméně vnitrostátní pojistky proti zneužití pravomocí byly v době prohlídky stěžovatelky nedostatečné, co se týká adekvátní ochrany proti svévolnému zásahu do jejího práva na respektování soukromého života. Soud v tomto smyslu zdůraznil zejména širokou míru uvážení úředníků v tom, jestli vůbec a případně kdy využijí své pravomoci (provedou prohlídku, výslech či osobu zadrží).

Soud jednomyslně dospěl k závěru, že protiteroristická legislativa v posuzovaném rozsahu nebyla v souladu s čl. 8 Úmluvy, a to zejména z těchto důvodů: a) osoby mohly být vyslýchány po dobu devíti hodin a byly nuceny odpovídat na otázky bez přítomnosti právního zástupce, b) možnost soudního přezkumu, ačkoliv byl umožněn, byla velmi limitována, a to zejména z toho důvodu, že imigrační úředníci nemuseli prokazovat důvodné podezření, cestující pak u soudu měli ztíženou pozici, když se dožadovali přezkumu zákonnosti jejich výslechu, c) i přesto, že způsob výkonu pravomocí podléhal přezkumu nezávislé instituce (již uvedený „The Independent Reviewer of Terrorism Legislation“), tak dle Soudu byl tento přezkum nedostatečný ve vztahu k chybějícím pojistkám při výkonu pravomocí dle části 7 protiteroristické legislativy.

Soud dodal, že porušení čl. 5 Úmluvy nepřezkoumával, jelikož to bylo založeno na stejných skutečnostech jako stížnost pro porušení čl. 8 Úmluvy. K tvrzenému porušení čl. 6 Úmluvy, kdy stěžovatelka tvrdila, že byla nucena odpovídat na otázky, které jí mohly způsobit trestní stíhání, Soud sdělil, že stěžovatelka nebyla zatčena ani obviněna, její výslech tak nemohl být vykládán ve smyslu, že byla podezřelá ze spáchání trestného činu. Z toho důvodu je stížnost v tomto rozsahu nepřijatelná, jelikož stěžovatelčin výslech úředníky nemohl založit aplikaci čl. 6 Úmluvy.

Petr Barták

[1] Independent Reviewer of Terrorism Legislation je nezávislá osoba, jmenovaná ministrem vnitra a ministerstvem financí na tříleté funkční období, které lze prodloužit, přičemž tato osoba přezkoumává fungování brits-

kých zákonů o terorismu a sepisuje svá zjištění a doporučení v pravidelných zprávách, které jsou předkládány Parlamentu, aby sloužily jako zdroj informací pro veřejnou i politickou debatu.

název neuveden, ElisaRiva, Pixabay License

Rozsudek ze dne 19. března 2019 ve věci Høiness proti Norsku, č. 43624/14 Ochrana soukromí osob před nenávisťnými komentáři v online prostoru

Úplné znění rozsudku

Tisková zpráva

Evropský soud pro lidská práva se ve svém rozsudku ze dne 19. března 2019 ve věci č. 43624/14 Høiness proti Norsku zabýval otázkou ochrany soukromí osob před nenávisťnými komentáři v online prostoru. Rozhodnul, že vnitrostátní soudy při posuzování nevhodných komentářů na online fóru a při určování rovnováhy mezi právem stěžovatelky na respektování soukromého života a právem na svobodu projevu online portálu jednaly v rámci prostoru pro uvážení, a proto nedošlo k porušení článku 8 Úmluvy.

Internetový zpravodajský portál Hegnar Online publikoval v průběhu roku 2010 články o vztahu stěžovatelky, občanky Norska, s bohatou vdovou, po které měla stěžovatelka zdědit majetek. Tyto články obsahovaly náznaky, že ji stěžovatelka emočně a finančně vykořisťovala. Na fóru, které mělo odlišnou webovou adresu, ale ke kterému existoval přístup prostřednictvím tohoto online portálu, mohli uživatelé začít diskutovat. V diskuzi o případu stěžovatelky bylo v průběhu několika dnů zveřejněno několik nevhodných komentářů od anonymních uživatelů. Stěžovatelka tyto komentáře považovala za vážné a znevažující sexuální obtěžování. Poté, co stěžovatelčin advokát upozornil provozovatele portálu zasláním e-mailu, došlo k jejich smazání. Následně byl i další nevhodný anonymní komentář z vlastní iniciativy moderátora diskuze smazán. Tisková komise pro stížnosti posuzovala komentáře jako celek a vyhodnotila, že uvedené komentáře nejsou v souladu s etickým kodexem novinářů a že je editoři měli okamžitě vymazat. Stěžovatelka následně zahájila civilní řízení pro difamaci a domáhala se odškodnění. Městský soud neshledal, že by uvedené komentáře byly protiprávní a nařídil stěžovatelce uhradit náklady řízení ve výši 24 560 EUR. Vrchní soud v rámci odvolání, i když s odlišnými důvody, dospěl ke stejnému závěru, ovšem snížil povinnost k náhradě nákladů řízení. Nejvyšší soud tyto závěry potvrdil.

Stěžovatelka před Soudem namítala, že vnitrostátní orgány tím, že nedostatečně chránily její právo na respektování soukromého života, a tím, že od ní požadovaly zaplacení nákladů soudního řízení v daném rozsahu, jednaly v rozporu s čl. 8 Úmluvy. Soud nejprve uvedl, že právo na ochranu pověsti osoby je zahrnuto v čl. 8 jako součást práva na respektování soukromého života. Soud dále připomněl, že útok na čest a pověst osoby musí dosáhnout jistý stupeň závažnosti a musí být proveden způsobem, který způsobí újmu při osobním požívání práva na respektování soukromého života.

V tomto případě Soud jako předmět sporu klasifikoval údajný nedostatek v ochraně soukromého života stěžovatelky, kterého se měly dopustit vnitrostátní soudy. Uvedl, že krom negativních závazků státu existují i pozitivní závazky, které jsou vlastní efektivnímu respektování soukromého nebo rodinného života. Hranice mezi pozitivními a negativními závazky nelze podle Soudu přesně definovat, v obou případech je ovšem nutno vzít ohled na dosažení spravedlivé rovnováhy mezi soupeřícími zájmy. Při posouzení soupeřících zájmů dle čl. 8 (právo na respektování rodinného a soukromého života) a 10 (právo na svobodu projevu) Úmluvy již Soud stanovil obecné principy, když uvedl, že prostor pro uvážení u obou článků by v principu měl být stejný. Při posuzování přiměřenosti Soud identifikoval i specifické aspekty svobody projevu, které jsou relevantní při konkrétním posuzování rozporovaného zásahu. Jedná se o kontext komentářů, opatření uskutečněná společností (v tomto případě provozující portál), kterými by zabránila nebo odstranila hanlivé komentáře, odpovědnost skutečných autorů komentářů jako alternativu pro odpovědnost zprostředkovatele a nakonec důsledky vnitrostátního řízení pro danou společnost.

Soud následně posuzoval, zda stát dosáhl spravedlivé rovnováhy mezi právem na soukromý život stěžovatelky podle čl. 8 Úmluvy a právem na svobodu projevu internetového zpravodajského portálu podle čl. 10 Úmluvy. Soud

konstatoval, že není nezbytné hloubkově posuzovat povahu napadených komentářů, jelikož v žádném případě nedosáhly úrovně tzv. „hate speech“ nebo podněcování k násilí. Soud také neshledal důvod rozporovat tvrzení stěžovatelky, že by při uplatňování svých nároků proti anonymním jednotlivcům čelila značným překážkám. Soud dále uvedl, že i když byl Hegnar Online velký a komerčně řízený zpravodajský portál a jeho diskusní fórum bylo populární, nejevilo se mu, že by byly zvláště propojeny při uvádění zpráv a že by toto fórum pak mohlo být považováno za pokračování redakčních článků.

Ve vztahu k opatřením uskutečněným společností Hegnar Online Soud konstatoval, že byl zaveden systém moderátorů, kteří sledovali obsah. I čtenáři mohli označit nevyhovující příspěvek, přičemž v tomto případě byla odezva uskutečňována prostřednictvím upozornění i jinými způsoby, například e-mailem. První dva napadené komentáře byly smazány třináct minut po nahlášení moderátorům a třetí napadený komentář byl odstraněn z vlastní iniciativy moderátora. Vrchní soud následně v rámci celkového přezkumu a hodnocení opatření uvedl, že společnost provozující zpravodajský portál a její editor jednali přiměřeně. Soud doplnil, že případ stěžovatelky byl z meritorního hlediska dostatečně posouzen na dvou stupních vnitrostátních soudů a neviděl důvod pro nahrazování tohoto posouzení svým vlastním. Proto uzavřel, že vnitrostátní sou-

dy jednaly v rámci prostoru pro uvážení při snaze dosáhnout rovnováhy mezi právy vyplývajícími z čl. 8 a 10 Úmluvy.

Ve vztahu k nákladům soudního řízení Soud uvedl, že ty nezahrnovaly odměnu za úspěch nebo podobné poplatky. Případ byl plně projednán na obou stupních a obě soudní instance svědomitě přezkoumaly a snížily rozsah kompenzovaných nákladů. Vnitrostátní soudy v tomto případě již uvedly, že neviděly důvod pro odchýlení se od pravidla, že úspěšná strana sporu má nárok na náhradu svých nákladů a poplatků. Soud k tomuto uvedl, že stěžovatelce sice byla uložena značná částka, kterou měla uhradit jako náklady soudního řízení. Na druhou stranu ovšem vzhledem k povaze žaloby a k předmětu sporu Soud neshledal důvod pro zpochybnění posouzení vnitrostátního soudu o uložení nákladů soudního řízení a to i vzhledem k přezkumu uskutečněnému Vrchním soudem, který při svém posuzování bral ohled na „životní úroveň stran“ a „poměry sil mezi stranami“.

Soud proto neshledal porušení článku 8 Úmluvy, jelikož vnitrostátní soudy dostatečně ochránily práva stěžovatelky vyplývající z tohoto článku.

Ladislav Kováč

Prison, jail, autor neuveden CC BY-NC 4.0

Rozsudek velkého senátu ze dne 29. 5. 2019 ve věci Mammadov proti Ázerbájdžánu – původně stížnost č. 15172/13

Evropský soud pro lidská práva konstatoval, že Ázerbájdžán nesplnil povinnost řídit se konečným rozsudkem ve věci politického aktivisty Ilgara Mammadova

Úplné znění rozsudku

Tisková zpráva

Velký senát Evropského soudu pro lidská práva ve svém vůbec prvním rozhodnutí v řízení o nesplnění povinnosti podle čl. 46 odst. 4 Úmluvy konstatoval, že Ázerbájdžán porušil svou povinnost řídit se konečným rozsudkem Soudu z roku 2014 v původním řízení politického aktivisty Ilgara Mammadova (stížnost č. 15172/13). Předmětnou věc se Soud zabýval na návrh Výboru ministrů z 5. 12. 2017, který dohlíží na dodržování rozhodnutí Soudu.

Stěžovatel v původním řízení je ázerbájdžánským občanem, který je politický blogger a aktivista, který se chtěl ucházet o post prezidenta v tamních volbách, které se ko-

naly v roce 2013. V únoru 2013 byl umístěn do vazby poté, co byl obviněn z organizace a aktivní účasti na akcích, které narušují veřejný pořádek, a to v návaznosti na články o nepokojích ve městě Ismayilli umístěných na jeho blogu. Mimo jiné uvedl, že lidé reagují na „korupci a drzost“ veřejných činitelů. Jeho trestní stíhání bylo později rozšířeno i o obvinění z organizace hromadných výtržností a odporu a násilí proti veřejným činitelům, což mělo představovat ohrožení jejich života a zdraví. Stěžovatel se v roce 2013 obrátil na Soud s tím, že byl zatčen a zadržen bez důvodného podezření ze spáchání trestného činu. Tvrdil, že došlo k zásahu do jeho práva na presumpci nevinnosti, a že byl stíhán za své politické názory a hrozbu, kterou představoval jako potenciální prezidentský kandidát. V roce 2014

byl stěžovatel odsouzen k sedmi letům vězení. Soud ve svém původním rozhodnutí ve věci konstatoval, že došlo k porušení čl. 5 odst. 1 (právo na svobodu a osobní bezpečnost), čl. 5 odst. 4 (urychlený přezkum zákonnosti zbavení svobody), čl. 6 odst. 2 (právo na presumpci nevinny) a čl. 18 Úmluvy (nepřípustné omezení práv podle Úmluvy).

Výbor ministrů se případem poprvé zabýval v roce 2014, od té doby vydal řadu rozhodnutí a vnitřních opatření, ve kterých zdůraznil povinnost smluvního státu řídit se rozhodnutími Soudu, přičemž Ázerbájdžán byl upozorňován na nutnost přijmout individuální opatření vůči stěžovateli, kterými by ukončil zásah do jeho práv garantovaných Úmluvou. Výbor ministrů tak zejména požadoval okamžité a bezpodmínečné propuštění stěžovatele. Nicméně stěžovatel zůstal na základě výše uvedených obvinění ve výkonu trestu odnětí svobody. V říjnu 2017 Výbor ministrů adresoval Ázerbájdžánu formální výzvu, jejíž zaslání bylo nezbytným předpokladem pro to, aby se mohl obrátit na Soud a zahájit řízení o nesplnění povinnosti. Po splnění tohoto nutného kroku se Výbor ministrů v prosinci 2017 obrátil na Soud s žádostí o posouzení toho, zda Ázerbájdžán plní své povinnosti vyplývající z rozsudku v původní věci stěžovatele. V průběhu roku 2017 Soud rozhodl o jiné stížnosti stěžovatele týkající se stejných obvinění a taktéž konstatoval porušení práv garantovaných Úmluvou. Stěžovatel byl v srpnu 2018 za dobré chování po vykonání dvou třetin původního trestu podmíněně propuštěn. V březnu 2019 ázerbájdžánský Nejvyšší soud snížil stěžovatelův trest, zrušil podmíněnost jeho propuštění a konstatoval, že stěžovatel již vykonal celý trest.

Soud úvodem svého rozhodnutí s ohledem na to, že se jednalo o vůbec první řízení Soudu o nesplnění povinnosti dle čl. 46 Úmluvy, pojednal o povaze tohoto řízení. Dle Soudu byla otázka institucionální rovnováhy mezi Soudem a Výborem ministrů předmětem řady rozhodnutí Soudu jako např. *Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT)* proti Švýcarsku, č. 32772/02, rozsudek ze dne 30. 6. 2009, s tím, že Soud zastával pozici, že dohled nad otázkou dodržování rozhodnutí Soudu je mimo jeho jurisdikci, ledaže je podán návrh na zahájení řízení podle čl. 46 odst. 4 Úmluvy. Uvedl, že cílem Protokolu č. 14, který zavedl tento druh řízení, je zlepšení a zrychlení výkonu rozhodnutí Soudu. Článek 46 Úmluvy je založen na principech mezinárodního práva včetně závazku smluvních států dosáhnout *restitutio in integrum* v co nejširším rozsahu a závazku předcházet opakovaní obdobných porušení. Soud v řízení dle tohoto článku nenahrazuje dohledovou činnost Výboru ministrů, ale má pouze finálně rozhodnout, zda smluvní stát splnil povinnosti plynoucí mu z rozhodnutí Soudu. Přitom bere Soud v úvahu všechny relevantní faktory jako například závěry Výboru ministrů, stanovisko dotčené vlády a vyjádření oběti, včetně identifikace právních závazků plynoucích z porušeného rozhodnutí.

V předmětném případě bylo posuzováno tvrzené selhání Ázerbájdžánu přijmout individuální opatření nápravy a řídit se konečným rozhodnutím Soudu ve věci porušení práv stěžovatele garantovaných čl. 18 a čl. 5 Úmluvy.

Soud nejprve poznamenal, že rozhodnutí v původní věci explicitně nestanovilo, jaké individuální opatření má Ázerbájdžán přijmout. To však podle Soudu nebylo rozhodující. Podstatné totiž je, zda opatření přijatá vládou byla slučitelná se závěry a smyslem prvního rozsudku ve věci pana Mammadova, dle kterého veřejná moc záměrně obvinila stěžovatele, aby jej umlčela a potrestala za kritizování vlády. Závazek Ázerbájdžánu byl dosáhnout *restitutio in integrum*, což ve světle uvedeného rozsudku znamenalo eliminaci negativních následků zahájeného šikanózního trestního stíhání včetně propuštění stěžovatele na svobodu. Dle vyjádření ázerbájdžánské vlády vnitrostátní soudy v několika řízeních reflektovaly zmíněná rozhodnutí Soudu, přičemž vláda zdůrazňovala, že stěžovatel byl v srpnu 2018 propuštěn na svobodu. Soud nicméně uvedl, že řízení o nesplnění povinnosti bylo zahájeno v prosinci 2017 a v té době vnitrostátní soudy stěžovateli neposkytly Soudem požadovanou nápravu. Naopak odvolací soud při jednání v roce 2016 odmítl závěry štrasburského Soudu z původního řízení ve věci stěžovatele. Stejně tak propuštění stěžovatele na svobodu v březnu 2018 nebo rozhodnutí tamního Nejvyššího soudu neposkytlo dostatečnou nápravu, jelikož stěžovatel byl i nadále uznán vinným z výše uvedených trestných činů, které nespáchal.

Důležitou otázkou taktéž bylo, k jakému okamžiku má Soud řízení o nesplnění povinnosti rozhodovat, zdali k okamžiku podání návrhu na zahájení řízení, nebo k okamžiku rozhodování věci. Soud dospěl k závěru, že je třeba rozhodnout ke dni zahájení řízení podle čl. 46 odst. 4 Úmluvy, jelikož den učinění podání k Soudu značí den, ke kterému se Výbor ministrů domnívá, že dotýčný stát odmítl vykonat rozhodnutí Soudu podle čl. 46 odst. 1 Úmluvy, neboť nemohl považovat jednání smluvního státu za „včasné, přiměřené a dostatečné“. V každém případě uvedené kroky byly podniknuty až po učinění podání k Soudu.

Soud závěrem uvedl, že Úmluva je vystavěna na předpokladu, že veřejné orgány ve smluvních státech jednají v dobré víře. Práva garantovaná Úmluvou by měla být skutečná a účinná, spíše než iluzorní a teoretická. Opatření přijatá Ázerbájdžánem za účelem výkonu rozhodnutí Soudu v případě pana Mammadova neumožňovala Soudu dojít k závěru, že Ázerbájdžán jednal v dobré víře a způsobem slučitelným se „závěry a ve smyslu“ rozsudku, nebo způsobem, který by poskytl skutečnou a účinnou ochranu právům chráněným Úmluvou, která byla v původním případě porušena. Z toho důvodu Soud konstatoval, že Ázerbájdžán nesplnil povinnost podle čl. 46 odst. 1 Úmluvy řídit se konečným rozsudkem ve věci pana Mammadova.

Petr Barták

JUDIKATURA SOUDNÍHO DVORA EVROPSKÉ UNIE

Rozsudek Soudního dvora ze dne 11. 4. 2019 ve věci C-603/17 Peter Bosworth, Colin Hurley

Výklad čl. 18 až 21 Luganské úmluvy v případě vrcholných manažerů společnosti, kteří s ní uzavřeli smlouvu označovanou jako pracovní

Úplné znění rozsudku

První senát Soudního dvora Evropské unie se v rozsudku ze dne 11. 4. 2019 ve shora uvedené věci zabýval předběžnou otázkou týkající se výkladu ustanovení hlavy II oddílu 5, konkrétně zejména čl. 20 odst. 1 Úmluvy o příslušnosti a uznávání výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, podepsané dne 30. října 2007, jejíž uzavření bylo schváleno jménem Společenství rozhodnutím Rady 2009/430/ES ze dne 27. listopadu 2008 (dále jen „Luganská úmluva“). Soudní dvůr se zabýval toliko výkladem termínu „individuální pracovní smlouva“ respektive „pracovník“ [1] ve smyslu Luganské úmluvy, a to v kontextu toho, zda lze za pracovníka považovat osoby, které mohou determinovat podmínky poskytované tvrzené pracovní smlouvy a u potenciálního zaměstnavatele vykonávají autonomní kontrolu nad každodenními operacemi a výkonem jejich vlastní funkce. Dospěl k závěru, že nikoliv.

Účastníky původních vnitrostátních řízení vedených před anglickými soudy jsou P. Bosworth a C. Hurley, státní příslušníci Spojeného království s bydlištěm ve Švýcarsku (dále „žalovaní“), na jedné straně a skupina společností Arcadia spolu se spol. Farahead Holdings (která skupinu Arcadia ovládá) na straně druhé (dále „žalobci“). Žalobci se po žalovaných, kteří byli vrcholnými manažery skupiny Arcadia a s jednou ze společností této skupiny měli uzavřenu pracovní smlouvu, domáhali náhrady škody z několika titulů, konkrétně spolčení s cílem způsobit škodu protiprávními prostředky (unlawful means conspiracy), porušení fiduciární povinnosti (breach of fiduciary duty) a porušení výslovné či tacitní povinnosti vyplývajících z jejich pracovních smluv (breach of express and/or implied contractual duties).

Žalovaní v řízeních zpochybňovali (mezinárodní) příslušnost anglických soudů, když měli za to, že se na jejich věc vztahují ustanovení oddílu 5 hlavy II Luganské úmluvy upravující zvláštní mezinárodní soudní příslušnost ve věcech individuálních pracovních smluv, jejichž aplikace zakládá příslušnost švýcarských soudů. Anglický Vrchní

soud (High Court) této námitce částečně vyhověl, ovšem ohledně nároků plynoucích z porušení fiduciární povinnosti a spolčení s cílem způsobit protiprávními prostředky škodu se prohlásil za příslušný. Shodně rozhodl i Odvolací soud (Court of Appeal), když zamítl odvolání žalovaných. Ti následně podali kasační opravný prostředek k Nejvyššímu soudu Spojeného království (Supreme Court of the United Kingdom), jenž předložil Soudnímu dvoru čtyři předběžné otázky.

První z nich se týkala určení testu, jímž posuzovat, zda je žaloba „věcí týkající se“ individuální pracovní smlouvy ve smyslu Luganské úmluvy, konkrétně zda pro takovou kvalifikaci postačí, že zaměstnavatel mohl žalovat také z důvodu porušení povinností plynoucích z pracovní smlouvy, ačkoli toto ve skutečnosti nenamítá. Předmětem druhé bylo, do jaké míry je nezbytným znakem individuální pracovní smlouvy vztah podřízenosti a zda takový vztah existuje v situacích, kdy fyzická osoba může sama určovat podmínky takové smlouvy a má autonomní kontrolu nad každodenními operacemi společnosti, jakož i nad výkonem své funkce, i když akcionáři mohou vztah této osoby ke společnosti ukončit. Třetí a čtvrtá otázka se týkala působnosti čl. 5 odst. 1 Luganské úmluvy, respektive kvalifikace situace za okolností, kdy na straně žalobce vystupuje více společností, které jsou součástí jedné skupiny.

Soudní dvůr se nejprve zabýval odpovědí na druhou otázku, jelikož ji považoval za předpoklad pro zodpovězení zbylých otázek. Přitom nejdříve připomněl, že vzhledem k tomu, že znění interpretovaných ustanovení Luganské úmluvy je totožné se zněním ustanovení nařízení Rady (ES) č. 40/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále „nařízení Brusel I“), uplatní se výklad ustanovení nařízení Brusel I Soudním dvorem již dříve podaný (srov. rozsudek ze dne 4. 12. 2014 ve věci C-295/13 H. proti H.K.).

Následně zopakoval, že interpretace termínů „pracovník“, respektive „individuální pracovní smlouva“, nemůže být provedena s ohledem na vnitrostátní právo, neboť tyto termíny představují autonomní pojmy. Speciálně význam termínu „pracovník“ musí být vymezen podle objektivních kritérií, zejména podle charakteru právního poměru daného právy a povinnostmi dotčených osob. Základní charakteristikou pracovního poměru je poté výkon činnosti po určitou dobu určitou osobou ve prospěch jiné osoby a pod jejím vedením (srov. rozsudek ze dne 20. 9. 2007 ve věci C-116/06 *Kiiski*). Předpokladem pracovního poměru je tak vztah podřízenosti mezi pracovníkem a zaměstnavatelem, který musí být v konkrétním případě určen podle znaků a okolností charakterizujících vztah těchto osob (srov. např. rozsudek ze dne 10. září 2015 ve věci C-47/14 *Holterman Ferho Exploitation* a další).

Soudní dvůr dále uvedl, že daný vztah musí být kvalifikován jako „individuální pracovní smlouva“ ve smyslu *Luganské úmluvy* podle svého obsahu, a to i přesto, že nebyla uzavřena „formální smlouva“.

V daném případě pak Soudní dvůr dospěl k závěru, že mezi žalovanými a jednou ze společností skupiny žalobců neexistoval vztah podřízenosti. Charakter funkcí, které žalovaní zastávali jak ve skupině *Arcadia*, tak v jednotlivých společnostech tvořících tuto skupinu, vylučovala takovou povahu vztahu, neboť žalovaní jednali

jménem žalobců a na tyto měli nezanedbatelný vliv. Ten se projevil mj. i v tom, že žalovaní sami vypracovali (popřípadě nechali vypracovat) „pracovní“ smlouvu, kterou uzavřeli s jednou ze společností skupiny *Arcadia*. Fakt, že akcionáři disponovali pravomocí najmout a odvolat (*hire and fire*) žalované, v tomto ohledu Soudní dvůr shledal irelevantním.

Vzhledem k uvedenému proto Soudní dvůr dospěl k závěru, že články 18 až 21 *Luganské úmluvy* musí být vykládány tak, že smlouva mezi společností a fyzickou osobou zastávající funkci jejího ředitele nemůže být kvalifikována jako „individuální pracovní smlouva“, pokud tato osoba může určovat či ve skutečnosti určuje podmínky uvedené smlouvy a má autonomní kontrolu nad každodenními operacemi této společnosti, jakož i nad výkonem své vlastní funkce, i když akcionáři uvedené společnosti mají pravomoc vztah fyzické osoby se společností ukončit. Dle Soudního dvora pak s ohledem na odpověď na danou otázku nebylo nutné zodpovídat zbylé otázky.

Jan Strya

[1] Ačkoli české znění jak *Luganské úmluvy*, tak nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 (nařízení *Brusel Ibis*) užívá termín „zaměstnanec“, v překladu anotovaného rozhodnutí Soudního dvora je užito termínu „pracovník“.

název neuveden, autor neuveden, CC0

Rozsudek Soudního dvora ze dne 20. 6. 2019 ve věci C-100/18 *Línea Directa Aseguradora SA*

Rozsah termínu „provoz vozidel“ v kontextu odpovědnosti za škodu způsobenou požárem stojícího vozidla

Úplné znění rozsudku
Tisková zpráva

Druhý senát Soudního dvora Evropské unie se v rozsudku ze dne 20. 6. 2019 ve shora uvedené věci zabýval předběžnou otázkou týkající se výkladu čl. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/103/ES ze dne 16. září 2009 o pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel (dále „Směrnice“). Předkládající španělský soud se tázal, zda je nutno pod pojem škody způsobené „provozem vozidla“ subsumovat situaci, kdy se automobil 24 hodin stojí v soukromé garáži vznítí a způsobí tak škodu na majetku. Soudní dvůr dospěl k závěru, že posuzovaná situace spadá do rozsahu pojmu provoz vozidel ve smyslu čl. 3 Směrnice.

Předmětem původního vnitrostátního řízení byl nárok společnosti *Segurcaixa* (dále „žalobkyně“), která vyplatila oprávněné osobě náhradu škody způsobené požárem automobilu, proti společnosti *Línea Directa* (dále „žalovaná“) jakožto pojistitele tohoto automobilu, na regresní náhradu vyplaceného pojistného plnění. Žalobkyně měla za to, že škoda, jejíž náhradu vyplatila z titulu pojištění majetku (budovy, v níž se nacházela garáž s automobilem), byla ve skutečnosti způsobena provozem vozidla zaparkovaného v garáži, a tudíž měla být její náhrada poskytnuta z titulu odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla.

Vnitrostátní soudy vyšly ze zjištění, že v roce 2013 bylo předmětné vozidlo umístěno do soukromé garáže a po více než 24 hodinách, kdy nebylo nastartováno, se kvůli závadě v elektronickém systému vozidla vzňalo. Vzniklý požár poté způsobil škodu na majetku vlastníka budovy, v níž se nacházela garáž s vozidlem. Výše uvedený nárok žalobkyně soud v první instanci posoudil jako neoprávněný, avšak k jejímu odvolání uložil odvolací soud žalované částku odpovídající vyplacené náhradě škody k rukám žalobkyně zaplatit. Proti tomu podala žalovaná kasační opravný prostředek k tamnímu Nejvyššímu soudu, jenž předložil předběžnou otázku (dále „předkládající soud“).

Předkládající soud předložil Soudnímu dvoru tři otázky, v nichž se dotazoval, zda je v souladu s čl. 3 Směrnice, pokud pojištění odpovědnosti z provozu pokrývá i škodu způsobenou požárem stojícího vozidla způsobenou mechanismy nutnými k zajištění dopravní funkce vozidla, a zda případná kladná odpověď ob stojí i tehdy, nelze-li prokázat souvislost požáru s jízdou vozidla. Dále se tázal, zda na případný kladný závěr u předchozího nemá vliv fakt, že je vozidlo zaparkováno v uzavřené soukromé garáži.

Soudní dvůr zkoumal předkládané otázky společně a v první řadě připomněl, že termín „provoz vozidel“ označuje autonomní pojem, tudíž musí být dle ustálené judikatury vykládán s ohledem na kontext daného ustanovení a cíle sledované dotčenou právní úpravou. Takovým cílem je v případě Směrnice zaprvé zajištění volného pohybu vozidel a osob s nimi cestujících v Unii, dále pak zaručit vysokou úroveň ochrany osob poškozených provozem. S ohledem na to Soudní dvůr již dříve rozhodl, že pod pojem *provoz vozidel* spadá jakékoli použití vozidla, které je v souladu s běžnou funkcí tohoto vozidla (srov. rozsudek ze dne 20. 12. 2017 ve věci C-334/16 *Núñez Torreira*).

Při tom dále upřesnil, že tomuto kritériu vyhovuje jakékoli používání vozidla jako dopravního prostředku. [1]

Ohledně skutečnosti, že vozidlo v posuzovaném případě stálo, Soudní dvůr poukázal na rozsudek ze dne 15. 11. 2018 ve věci C-648/17 *BTI Baltic Insurance Company*, v němž dovodil, že tato skutečnost sama o sobě nebrání tomu, aby se jednalo o provoz vozidla v souladu s jeho funkcí jakožto dopravního prostředku. Ani skutečnost, že motor vozidla nebyl v okamžiku nehody v chodu, není rozhodující. [2] Konečně žádné ustanovení Směrnice podle Soudního dvora neomezuje rozsah pojištění odpovědnosti z provozu na případy provozu pouze na určitých komunikacích, tudíž ani stání na parkovišti není z tohoto rozsahu vyloučeno.

Soudní dvůr proto v posuzovaném případě dovodil, že parkování vozidla v soukromé garáži představuje takové užívání vozidla, které je v souladu s běžnou funkcí vozidla jakožto dopravního prostředku. K okolnosti, že nehoda byla způsobena požárem majícím původ v elektrickém systému vozidla, poté pouze konstatoval, že mezi součástmi vozidla není třeba určovat tu, která konkrétně vedla ke vzniku škody, pokud vozidlo jako takové odpovídá definici „vozidla“ v čl. 1 bodu 1 Směrnice. Z uvedených důvodů tedy Soudní dvůr dospěl k závěru, že posuzovaná situace spadá do rozsahu pojmu *provoz vozidel* ve smyslu čl. 3 Směrnice.

Jan Strya

[1] Viz rozsudek ze dne 20. 12. 2017 ve věci C-334/16 *Núñez Torreira*, bod 29.

[2] Tamtéž, bod 39 a tam citovaná judikatura.

Arrest, Hands, Wrist, Cuffs, Metal, Prison, Jail, Security, Restraint, Bracelets Free Picture, George Hodan, CC0

Rozsudek Soudního dvora ve spojených věcech C-508/18 OG a C-82/19 PPU PI v souvislosti s rozsudkem ve věci C-509/18 PF

Nezávislost státních zastupitelství v Německu a Litvě potřebná k vydání evropského zatýkacího rozkazu

Úplné znění rozsudku ve spojených věcech C-508/18 OG a C-82/19 PPU PI

Úplné znění rozsudku ve věci C-509/18 PF

Tisková zpráva

Soudní dvůr se zabýval otázkou, zda je třeba pojem „vystavující justiční orgán“ ve smyslu čl. 6 odst. 1 rámcového rozhodnutí

o evropském zatýkacím rozkazu [1] („rámcové rozhodnutí“), vykládat v tom smyslu, že se vztahuje na takového státního zástupce, jenž je strukturálně nezávislý na soudní moci, ale může vést trestní stíhání a je závislý (v Německu), resp. nezávislý (v Litvě) na moci výkonné. Dospěl k závěru, že se tento pojem na státního zástupce vztahuje, pokud mu jeho postavení při vydávání evropského zatýkacího rozkazu poskytuje záruku nezávislosti na výkonné moci.

Po skutkové stránce se jednalo o evropské zatýkácí rozkazy vydané německými státními zastupitelstvími a litevským nejvyšším státním zástupcem vůči obviněným z násilné trestné činnosti, jež byli státními příslušníky Litvy a Rumunska s bydlištěm v Irsku.

Ve věci C-508/18 obviněný OG před irským soudem zejména namítal, že německá státní zastupitelství nejsou justičními orgány ve smyslu rámcového rozhodnutí, jelikož jsou součástí správní hierarchie, na jejímž vrcholu je ministr spravedlnosti, a mohou tak podléhat politickým vlivům. Obviněný PPU ve spojené věci C-82/19 vycházel z totožného právního stanoviska.

V návaznosti na uvedené skutečnosti vnitrostátní soud řízení přerušil a v obou věcech předložil Soudnímu dvoru předběžné otázky, jejichž podstatou bylo, jak je třeba posuzovat nezávislost státního zástupce na výkoné moci, zda je takový státní zástupce, který může podle vnitrostátního práva podléhat případným pokynům ministerstva, dostatečně nezávislý, aby mohl být považován za justiční orgán ve smyslu rámcového rozhodnutí; dále v případě, že je v tomto směru dostatečně nezávislý, zda musí být dostatečně funkčně nezávislý a v neposlední řadě, zda jsou německá státní zastupitelství v projednávané věci justičním orgánem v předmětném smyslu.

Soudní dvůr v uvedené otázce v první řadě připomenul, že institut evropského zatýkácího rozkazu je založen na zásadě vzájemné důvěry a uznávání rozhodnutí. Vydané evropské zatýkácí rozkazy tak musí splňovat shora uvedené podmínky justičního orgánu. Jejich výklad však nelze plně ponechávat na individuálním výkladu jednotlivých členských států, ale je třeba uplatnit autonomní unijní výklad. Do uvedeného pojmu je nicméně možné zahrnout i další orgány mimo samotné soudy, jestliže se podílejí na výkonu trestního soudnictví, avšak nesmí jít o orgány moci výkoné (jako např. policie či ministerstvo).

Ačkoliv je předmětná státní zastupitelství možné považovat za orgány účastníci se trestního soudnictví, v konkrétních případech těchto německých a litevských orgánů bylo nezbytné posoudit, zda tyto orgány musí při

vydávání zatýkácího rozkazu jednat nezávisle (a to i tehdy, když se takovýto zatýkácí rozkaz zakládá na vnitrostátním zatýkáčím rozkazu vydaném soudem). Za účelem splnění uvedené podmínky musí takovýto orgán jednat nestranně a nezávisle s vyloučením možnosti, že by při vydávání evropského zatýkácího rozkazu jednal na základě pokynů z jiné strany, především ze strany výkoné moci. Je tedy nutné vyloučit, že by o evropském zatýkáčím rozkazu mohla fakticky rozhodovat výkoná moc.

Ve světle uvedeného Soudní dvůr ve spojených věcech C-508/18 OG a C-82/19 PPU PI konstatoval, že s ohledem na skutečnost, že státní zastupitelství je vystaveno riziku, že jeho rozhodování o vydání evropského zatýkácího rozkazu bude ovlivněno výkonou mocí, není splněna požadovaná podmínka nezávislosti těchto orgánů, aby mohly být považovány za vystavující „justiční orgán“.

Ve věci C-509/18 se pak jednalo o obdobný případ, který se lišil zejména tím, že vystavujícím justičním orgánem byl nejvyšší státní zástupce Litvy. Obviněný rovněž napadal platnost tohoto evropského zatýkácího rozkazu, přičemž tvrdil, že litevské státní zastupitelství není nezávislé. Oproti německému případu nicméně systém státních zastupitelství v Litvě tvoří organizovanou strukturu, která je nezávislá na výkoné i soudní moci a v jejímž čele stojí nejvyšší státní zástupce, jenž ministrové spravedlnosti nepodléhá. I v tomto případě vnitrostátní litevský soud řízení přerušil a předložil Soudnímu dvoru předběžné otázky v obdobném smyslu, jako ve shora uvedených spojených věcech, přičemž hlavní rozdíl zde spočíval ve skutkovém stavu stran organizace litevského systému státního zastupitelství. Dospěl k závěru, že při své rozhodovací činnosti stran vydávání evropského zatýkácího rozkazu podmínku nezávislosti s vyloučením zásahů třetích stran splňuje.

Jan Bena

[1] Rámcové Rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkáčím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy (2002/584/SVV).

Rozsudek Soudního dvora ze dne 24. 6. 2019 ve věci C-619/18, Komise proti Polsku

Slučitelnost polských právních předpisů týkajících se snížení věkové hranice pro odchod soudců Nejvyššího soudu do důchodu s unijním právem

Úplné znění rozsudku
Tisková zpráva

Soudní dvůr Evropské unie ve svém rozsudku ve věci Komise proti Polsku dospěl k závěru, že vnitrostátní právní předpisy Polska upravující snížení věkové hranice odchodu do důchodu soudců Nejvyššího soudu jmenovaných před nabytím účinnosti předmětného zákona jsou v rozporu s unijním právem, jelikož tato ustanovení porušují zásady neodvolatelnosti soudců a soudcovské nezávislosti.

Dne 3. dubna 2018 nabyl účinnosti polský zákon o Nejvyšším soudu, jenž snížil věk odchodu soudců Nejvyššího soudu do důchodu na 65 let. Dotčená věková hranice platila od data nabytí účinnosti tohoto zákona, přičemž platila i pro soudce jmenované před tímto datem. Podmínkou pro pokračování výkonu soudcovské funkce po dovršení 65 let bylo předložení prohlášení soudce, v němž projevuje přání nadále funkci vykonávat, osvědčení o zdravotní způsobilosti a povolení od prezidenta Polské republiky. Prezident nebyl pro udělení povolení vázán žádným kritériem a jeho rozhodnutí nepodléhalo soudnímu přezkumu. Tyto aspekty polské reformy soudnictví považovala Komise za porušení unijního práva, a proto v říjnu 2018 podala vůči Polsku žalobu k Soudnímu dvoru.

Soudní dvůr upozornil, že unijní právo spočívá na základním předpokladu, že každý členský stát sdílí se všemi ostatními členskými státy společné hodnoty uvedené v čl. 2 Smlouvy o Evropské unii („SEU“) a uznává, že s ním ostatní členské státy tyto hodnoty sdílejí. Tento předpoklad o společných hodnotách odůvodňuje existenci vzájemné důvěry jak samotných členských států, tak vnitrostátních soudů, v uznávání dotčených hodnot včetně zásady právního státu. V této souvislosti čl. 19 SEU, jenž vyjadřuje hodnotu právního státu potvrzenou v čl. 2 SEU, povazuje vnitrostátní soudy a Soudní dvůr zaručit plné uplatňování unijního práva ve všech členských státech i soudní ochranu práv, která pro jednotlivce z unijního práva vyplývají. Tak, jak je to stanoveno v čl. 19 odst. 1 druhém pododstavci SEU, členské státy stanoví nezbytné procesní prostředky, které zajišťují dodržování práv jednotlivců na účinnou právní ochranu v oblastech pokrytých unijním právem. Členským státům tudíž náleží povinnost

zabezpečit systém procesních prostředků a řízení, které zajišťují účinnou právní ochranu v uvedených oblastech. Organizace soudnictví v členských státech spadá do pravomoci toho kterého státu, nicméně zvláště podle čl. 19 odst. 1 druhý pododstavec SEU musí každý členský stát zajistit, aby orgány, které jakožto „soudy“ ve smyslu vymezeném unijním právem spadají do jeho systému procesních prostředků v oblastech pokrytých unijním právem, splňovaly požadavky na účinnou právní ochranu. Ochrana nezávislosti orgánu, jakým je Nejvyšší soud, je zásadní pro zajištění toho, aby tento orgán mohl účinnou právní ochranu poskytovat. Vnitrostátní právní normy proto mohou podléhat přezkumu z hlediska čl. 19 odst. 1 druhého pododstavce SEU.

Požadavek nezávislosti soudů, jehož dodržování musí členské státy podle čl. 19 odst. 1 druhého pododstavce SEU zajistit, zahrnuje dva aspekty. Vnější aspekt předpokládá, že dotčený orgán vykonává funkce zcela samostatně, není hierarchicky na nikoho vázán ani není nikomu podřízen a od nikoho nepřijímá příkazy či pokyny jakéhokoliv původu, čímž je chráněn před vnějšími zásahy nebo tlaky, které by mohly narušit nezávislost rozhodování jeho členů a ovlivnit jejich rozhodnutí. Vnitřní aspekt pak souvisí s pojmem „neutrannost“ a týká se rovného odstupu ve vztahu ke stranám sporu a jejich příslušným zájmům s ohledem na předmět sporu. Tento druhý (vnitřní) aspekt vyžaduje dodržování objektivnosti a neexistence jakéhokoliv zájmu na vyřešení sporu mimo striktního použití právního předpisu. Záruky nezávislosti a neutrannosti vyžadují existenci pravidel, a to zejména pokud jde o složení soudu, jmenování jeho členů, jejich funkční období a podobně, která umožní rozptýlit legitimní pochybnosti jednotlivců, pokud jde o neovlivnitelnost dotčeného orgánu.

Soudní dvůr konstatoval, že neodvolatelnost soudců je jednou ze záruk, které zajišťují nezbytnou svobodu soudců ve vztahu ke všem vnějším zásahům nebo tlakům. Zásada neodvolatelnosti zejména vyžaduje, aby mohli soudci vykonávat svou funkci až do věku povinného odchodu do důchodu nebo do skončení svého funkčního období, pokud bylo stanoveno na dobu určitou. Odchýlení se od této zásady je možné pouze za podmínky, že to odůvodňují

naléhavé legitimní důvody při dodržení zásady proporcionality. Následkem opatření spočívajícího ve snížení věkové hranice pro odchod do důchodu soudců Nejvyššího soudu je předčasné ukončení výkonu soudcovské funkce těchto soudců. Taková situace může nastat pouze tehdy, když je odůvodněna legitimním cílem, je tomuto cíli přiměřená a nemůže vyvolat u jednotlivců pochybnosti stran neovlivnitelnosti daného soudu ve vztahu k vnějším skutečnostem a neutrality ve vztahu k protichůdným vztahům.

Polská republika odůvodňovala snížení věkové hranice pro odchod do důchodu soudců Nejvyššího soudu na 65 let harmonizací tohoto věku s obecným důchodovým věkem všech pracovníků v Polsku, čímž by optimalizovala věkovou skladbu členů soudu. Vážné pochybnosti o skutečných cílech této reformy však vyvolává důvodová zpráva k nové vnitrostátní právní normě; zavedení nového mechanismu, jenž prezidentu republiky dovoluje na základě diskrečního uvážení rozhodnout o prodloužení výkonu funkce soudce, jehož funkční období bylo takto zkráceno; a rovněž skutečnost, že uvedeným opatřením byla dotčena téměř třetina soudců tohoto soudu, včetně první předsedkyně. Navíc se dané opatření nejvíce jeví jako přiměřené a vhodné k dosažení cílů tvrzených Polskem. Soudní dvůr proto rozhodl, že použití opatření v podobě snížení věkové hranice pro odchod do důchodu soudců Nejvyššího soudu, jež dopadá na soudce ve funkci u tohoto soudu, není odůvodněno legitimním cílem a je v rozporu se zásadou neodvolatelnosti soudců, která je inherentní jejich nezávislosti.

Dále Soudní dvůr uvádí, že záruky nezávislosti a nestranosti soudů vyžadují, aby dotčený soud vykonával své

funkce zcela autonomně a byl chráněn před vnějšími zásahy nebo tlaky, které by mohly narušit nezávislost rozhodování jeho členů a ovlivnit jejich rozhodnutí při dodržení objektivní a bez jakéhokoli zájmu na řešení sporu. V tomto ohledu uvedl, že procesní podmínky a postupy, na které se podle nového zákona o Nejvyšším soudu vázalo případné prodloužení výkonu funkce soudce Nejvyššího soudu nad obvyklou věkovou hranici pro odchod do důchodu, takovéto požadavky nesplňují. Prodloužení totiž podléhalo rozhodnutí prezidenta republiky, toto rozhodnutí prezidenta nemělo základ v žádném objektivním a ověřitelném kritériu a nemuselo být odůvodněno. Rovněž předmětné rozhodnutí nebylo možné napadnout žalobou.

Mimoto Národní rada soudnictví, jež měla prezidentu republiky předat stanovisko před tím, než prezident přijmul rozhodnutí, se vzhledem k neexistenci norem, které by stanovily její povinnost toto stanovisko odůvodnit, zpravidla omezila na vydání stanovisek, která v některých případech nebyla vůbec odůvodněna a v některých případech zahrnovala čistě formální odůvodnění. Stanoviska proto nemohla přispívat k poskytnutí objektivních podkladů prezidentu republiky při výkonu jeho diskreční pravomoci. Podle Soudního dvora může tato pravomoc vyvolat zejména u jednotlivců legitimní pochybnosti o neovlivnitelnosti dotčených soudců ve vztahu k vnějším skutečnostem a jejich neutralitě ve vztahu k protichůdným zájmům, které se mohou před nimi střetnout.

Livia Plavcová

název neuveden, Karen Arnold, CC0

Rozsudek Soudního dvora ze dne 11. 4. 2019 ve věci C-464/18, Ryanair DAC

Mezinárodní příslušnost soudů ve státě, kde se nachází pobočka letecké společnosti, jež se neúčastnila na předmětném právním vztahu, a konkludentní volba mezinárodní příslušnosti

Úplné znění rozsudku

Soudní dvůr rozhodl, že za pobočku ve smyslu čl. 7 bodu 5 nařízení Brusel I bis (dále jen „nařízení“) [1] nelze považovat pobočku společnosti, která se nepodílela na uzavření právního vztahu mezi žalující cestující a žalovanou dopravní společností. Současně s tím rozhodl, že samotná absence písemného vyjádření žalované nezákládá

konkludentní volbu mezinárodní příslušnosti soudů z její strany ve smyslu čl. 26 odst. 1 tohoto nařízení.

Po skutkové stránce se v původním řízení jednalo o spor mezi spotřebitelkou, jež si přes internet zakoupila letenku z Portugalska do Španělska od společnosti Ryanair (se sídlem v Irsku a pobočkou ve Španělsku), a touto společ-

ností. Svou žalobu, kterou uplatnila před španělským soudem, se zákaznice domáhala odškodnění ve výši 250 EUR za zpožděný let ve smyslu čl. 7 nařízení č. 261/2004 [2]; bydlíště přitom měla mimo Španělsko.

V kontextu uvedené situace před vnitrostátním soudem vyvstala otázka mezinárodní příslušnosti španělských soudů. S ohledem na skutečnost, že měla žalovaná společnost pobočku ve Španělsku, si soud kladl otázku, zda je v předmětné věci možné použít ustanovení o zvláštní příslušnosti podle sídla pobočky ve smyslu čl. 7 bodu 5 nařízení Brusel I bis (dále jen „nařízení“). Současně se pozastavil nad výkladem konkludentní volby příslušnosti ve smyslu čl. 26 nařízení, jestliže žalovaná společnost na výzvu soudu k jejímu vyjádření ohledně mezinárodní příslušnosti nepředložila písemné vyjádření.

Vnitrostátní soud tak řízení přerušil a obrátil se na Soudní dvůr s předběžnými otázkami, jejichž podstatou bylo, zda konkludentní volba příslušnosti ve smyslu uvedeného článku vyžaduje společný autonomní výklad napříč členskými státy, zda se tento článek vztahuje i na vnitrostátní místní příslušnost soudu, a zejména zda se v posuzované věci jednalo o spor vyplývající z provozování pobočky, zastoupení nebo jiné provozovny, a tedy zda byl dán spojující prvek vedoucí k příslušnosti ve smyslu čl. 7, bodu 5 nařízení.

V kontextu poslední uvedené otázky Soudní dvůr zejména shrnul, že splnění podmínky „pobočky“ vyžaduje existenci centra činnosti, které může vést samostatné jednání se třetími osobami, jež se tedy nemusí obracet na mateřský podnik. Současně s tím je nicméně třeba, aby se spor týkal úkonů spojených s provozováním takové pobočky nebo závazků, jež na sebe pobočka vzala jménem mateřského

podniku (pokud mají být splněny ve státě, kde se pobočka nachází).

S ohledem na uvedené Soudní dvůr v projednávané věci zejména vzhledem k tomu, že letenka byla zakoupena přes internet a nic nenasvědčovalo tomu, že by smlouva o přepravě v původním řízení byla uzavřena prostřednictvím této pobočky, dospěl k závěru, že předmětný článek je třeba v projednávané věci vykládat tak, že jestliže se pobočka letecké společnosti nepodílela na právním vztahu mezi společností a cestujícím, soud státu, ve kterém se pobočka nachází, není ve smyslu čl. 7 bodu 5 nařízení Brusel I bis mezinárodně příslušný.

Ohledně zbývajících otázek stran konkludentní volby příslušnosti Soudní dvůr konstatoval, že se čl. 26 odst. 1 nařízení v takovémto případě nepoužije, jelikož nepředložení vyjádření nemůže představovat účast na řízení ve smyslu čl. 26 nařízení č. 1215/2012 a v posuzované věci se tak ze strany žalované společnosti nemohlo jednat o konkludentní volbu mezinárodní příslušnosti.

Jan Bena

[2] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

[1] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 261/2004 ze dne 11. února 2004, kterým se stanoví společná pravidla náhrad a pomoci cestujícím v letecké dopravě v případě odepření nástupu na palubu, zrušení nebo významného zpoždění letů a kterým se zrušuje nařízení (EHS) č. 295/91.

MONITORING LITERATURE

System evropského práva

- Křížáková M., Honusková V. Reforma Společného evropské azylového systému. *Jurisprudence*, č. 2/2019.
- Vogiatzis N. The Independence of the European Court Of Auditors. *Common Market Law Review*, č. 3/2019.
- Wyatt D. Is the Commission a “lawmaker”? On the right of initiative, institutional transparency and public participation in decision-making. *ClientEarth. Common Market Law Review*, č. 3/2019.

Základní práva a ústavní soudnictví

- Delledonne G., Fabbrini F. The Founding Myth of European Human Rights Law: Revisiting the Role of National Courts in the Rise of EU Human Rights Jurisprudence. *European Law Review*, č. 2/2019.
- Fuchs J. Diskriminace z důvodu věku v judikatuře Soudního dvora EU. *Právní rozhledy*, č. 11/2019.
- Hostovsky Brandes T. International law in domestic courts in an era of populism. *International Journal of Constitutional Law*, č. 2/2019.
- Sillen J. The concept of ‘internal judicial independence’ in the case law of the European Court of Human Rights. *European Constitutional Law Review*, č. 1/2019.

Evropské trestní právo

- Röß S. The Conflict between European Law and National Constitutional Law Using the Example of the European Arrest Warrant. *European Public Law*, č. 1/2019.
- Willems, A. The Court of Justice of the European Union’s Mutual Trust Journey in EU Criminal Law: From a Presumption to (Room for) Rebuttal. *German Law Journal*, č. 4/2019.

Evropské civilní právo

- Narciso M. The Regulation of Online Reviews in European Consumer Law. *European Review of Private Law*, č. 3/2019.
- Vondráček O. Ondráčka D. Ownership Structures and Beneficial Ownership: Registering and Investigating the Unknown. *European Law Review*, č. 3/2019.
- Wielsch D. Private Law Regulation of Digital Intermediaries. *European Review of Private Law*, č. 2/2019.
- Zavadilová L. Majetkové poměry manželů v judikatuře Soudního dvora EU. *Právní rozhledy*, č. 7/2019.

Srovnávací právo

- Biemans J. Private Law Regulation of Innovations and Creditors’ Rights: What We Can Learn from Domain Name Rights for Blockchain Rights. *European Review of Private Law*, č. 3/2019.

Příspěvky nejsou oficiálními vyjádřeními Nejvyššího soudu.

© Nejvyšší soud, ISSN 2464-8531

2/2019
BULLETIN

NEJVYŠŠÍ SOUD
ODDĚLENÍ ANALYTIKY
A SROVNÁVACÍHO PRÁVA